

'Purvīša balvas 2017' nominants Krišs Salmanis: mākslinieks nav nekāds sabiedrības dakteris

Mākslinieks Krišs Salmanis ir viens no pirmajiem Purvīša balvas 2017 nominantiem. Šo nomināciju māksliniekam atnesusi personālizstāde "100 grāmatas, ko nevajag paspēt izlasīt". Izstādē skatītāju un kritiķu uzmanību sevišķi piesaistījis darbs "104 simfonijas. Visas Franča Jozefa Haidna simfonijas vienlaicīgi."

"Bieži pieminētais mūsdienu vienlaicīgums un nelineārais laiks Kriša Salmaņa darbā ieguvis konkrētu tēlu. It kā jau sagaidām, ka 104 Haidna simfonijas, skatot visas reizē, būs kas neparasts, tomēr darbā dzirdamais, Haidnu nemaz neatgādinošais troksnis pārsteidz - tas ir pilnīgi jauns skaņdarbs, tā ir 105. simfonija. Darbs liek domāt par laikmetīgām izmaiņām kultūras mantojuma uztverē," nomināciju pamato mākslas zinātniece un kuratore Inga Šteimane.

Intervijā Krišs Salmanis atklāti stāsta par laika nozīmi viņa ikdienā, atklājot veidu, kā nošķirt būtisko no nebūtiskā.

Kāda ir izstādes "100 grāmatas, ko nevajag paspēt izlasīt" galvenā ideja, ko vēlējāties pateikt skatītājiem?

Reiz izlēmu dod vismaz nelielu pretsparu steigas spiedienam un sāku veidot sarakstu, kurā iekļautas 100 grāmatas, kuras nav jāpaspēj izlasīt pirms nāves. Saaicināju viesus un lūdzu paņemt līdzī grāmatu, ko ieteiktu pārējiem nelasīt. Pašam tā šķita diezgan ķecerīga iecere, un lielu protestu gadījumā biju gatavs to pārvērst jokā, iepazīstinot ar savu nelasāmo rokasgrāmatu "Kā kļūt par mākslinieku?" (100 tukšas lappuses, 10 lpp. pielikums, 100 eks. tirāža, autoru kolektīvs, atkārtots, paplašināts izdevums divās valodās, Rīga, "Ūdens", 2011.). Taču vakara dalībnieki bija nopietni gatavojušies, un dažam līdzī bija pat vairākas grāmatas. Iemesli to nelasīšanai bija visdažādākie, sākot no sižeta attīstības trūkuma un beidzot ar pārāk lielu autora foto uz 4. vāka, kā dēļ grāmatas nominētāja tā arī nespēja sākt to lasīt. Kad sarunas nonāca līdz pieredzes apmaiņai grāmatu degamības jautājumos, sapratu, ka vakars izdevies. Tomēr visas 100 grāmatas savākt tā arī neesmu paspējis. Tāpēc uztaisīju vismaz izstādi.

Vai, veidojot mākslas darbus, parasti cenšaties parādīt kādu konkrētu sabiedrības problēmu?

Nē. Mākslinieks nav nekāds sabiedrības dakteris. Risinot aktuālas problēmas, ir viegli sākt taisīt seklu mākslu vai noturēt savu aktīvismu par mākslu, vai kļūt par projektu rakstītāju. Mani tas nevilina.

Kāda ir laika nozīme jūsu ikdienā?

Apriora forma, kas ļauj strukturēt novēroto.

Esat izteicies, ka par spīti visiem populāru izdevumu apgalvojumiem šis nav stresa pilnākais laikmets. Kāpēc šāda pārlicība?

Pavisam vienkārši - lielākā daļa manas paaudzes eiropiešu ir dzīvojuši tikai miera apstākļos. Nevar noliegt, ka arī mūsdienās ir gana, par ko satraukties. Bet trūkums, slimības un cits posts vairs nav norma.

To vairs nepieņemam kā nenovēršamu ļaunumu. Savukārt tas, ko mēdz uzdot par stresu, bieži vien ir tikai pārdevēju uzskūdīts nemiers par savu pirkjspēju.

Vai ikdienā jūtat, ka visu nav iespējams paspēt?

Jā, bet dīvainā kārtā šķiet, ka neko būtisku arī nenokavēju.

Lai visu paspētu, bieži nākas šķirot lietas, ko varam "laist gar ausīm", un lietas, kam pievērsties. Pēc kādiem kritērijiem jūs šķirotat šīs lietas?

Kādreiz mēģināju iztēloties, vai man tas liksies svarīgi arī uz nāves gultas. Tagad negribas būt tik melodramatiskam, bet piezemētāku kritēriju vēl neesmu izdomājis. Varbūt - ko manā vietā izvēlētos Kelvins?

Kā jums šķiet, vai ikdienas steigā, mēģinot panākt nokavēto, esam aizmirsuši rūpību pret darbu un cilvēcību?

Tas ir vēl viens mīts, ko mums patīk pašiem par sevi kultivēt. Neticu, ka iepriekšējās paaudzes, kam bija jāstrādā garākas stundas smagākā darbā un dzīves ilgums bija ievērojami īsāks par mūsējo, paspēja vairāk, bija rūpīgāki un cilvēcīgāki. Varbūt pat ir otrādi. Nesen veiktā pētījumā secināts, ka tik daudz kvalitatīva laika, kā saviem bērniem velta mūsdienu aizņemtie profesionāļi, nav veltījusi neviena iepriekšējā paaudze.

Kā, jūsuprāt, māksla attīstīsies nākotnē?

Cerams, pilnīgi neparedzamos veidos. Vienīgais, ko varu droši apgalvot, ir tas, ka tā joprojām centīsies, bet tā arī neatradīs atbildi uz jautājumu "kas ir māksla?".

Vai balvām un dažādiem apbalvojumiem ir būtiska nozīme mākslinieka radošajā dzīvē?

Cik atceros, jā. Vislabāk, ja balva čaukst. Mūzas nav lētas sirdsdāmas.

Ko auditorija no jums var sagaidīt tuvākajā laikā?

Maijā būs izstāde "Galerijā Alma", jūnija beigās Arsenāla radošajā darbnīcā.